YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

22 päivänä kesäkuuta 2006 *

Yhdistetyissä asioissa C-182/03 ja C-217/03,

joissa on kyse EY 230 artiklaan perustuvista kumoamiskanteista, jotka on nostettu 25.4. ja 28.4.2003,

Belgian kuningaskunta, asiamiehenään aluksi A. Snoecx, sittemmin E. Dominkovits, avustajinaan avocat B. van de Walle de Ghelcke, avocat J. Wouters ja avocat P. Kelley,

kantajana asiassa C-182/03,

ja **Forum 187 ASBL**, kotipaikka Bryssel (Belgia), edustajinaan barrister A. Sutton ja barrister J. Killick,

kantajana asiassa C-217/03,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska ja englanti.

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään G. Rozet, R. Lyal ja V. Di Bucci, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. W. A. Timmermans sekä tuomarit J. Makarczyk, R. Schintgen, P. Kūris (esittelevä tuomari) ja J. Klučka,

julkisasiamies: P. Léger,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 14.9.2005 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 9.2.2006 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Belgian kuningaskunta vaatii kanteellaan valtiontukiohjelmasta, jonka Belgia on toteuttanut Belgiassa sijaitsevien koordinointikeskusten hyväksi, 17 päivänä

helmikuuta 2003 tehdyn komission päätöksen 2003/757/EY (EUVL L 282, s. 25; jäljempänä riidanalainen päätös) kumoamista siltä osin kuin siinä ei mahdollisteta edes väliaikaisesti koordinointikeskuksen aseman antavan luvan uudistamista niiden osalta, joilla oli tämän järjestelmän mukainen etu 31.12.2000.

2 Forum 187 ASBL (jäljempänä Forum 187) vaatii, että riidanalainen päätös kumotaan.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Voimassa olevien tukijärjestelmien valvonta yhteisön oikeudessa

3 EY 88 artiklan 1 kohdassa ja 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa määrätään seuraavaa:

"1. Komissio seuraa jatkuvasti jäsenvaltioiden kanssa niiden voimassa olevia tukijärjestelmiä. Se tekee jäsenvaltioille ehdotuksia yhteismarkkinoiden asteittaisen kehittämisen tai yhteismarkkinoiden toiminnan kannalta aiheellisiksi toimenpiteiksi.

2. Jos komissio vaadittuaan niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa toteaa, että valtion myöntämä tai valtion varoista myönnetty tuki ei 87 artiklan mukaan sovellu yhteismarkkinoille taikka että tällaista tukea käytetään väärin, se tekee päätöksen siitä, että asianomaisen valtion on komission asettamassa määräajassa poistettava tuki tai muutettava sitä."

4 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen [88] artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1; jäljempänä asetus) 17 artiklan 2 kohdan sanamuoto on seuraava:

"Jos komissio katsoo, että voimassa oleva tukiohjelma ei sovellu tai ei enää sovellu yhteismarkkinoille, se ilmoittaa asianomaiselle jäsenvaltiolle alustavasta kannastaan ja antaa tälle mahdollisuuden esittää huomautuksensa kuukauden kuluessa. Asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa komissio voi pidentää tätä määräaikaa."

Koordinointikeskuksia koskeva Belgian verojärjestelmä

5 Koordinointikeskuksia koskevaa Belgian verojärjestelmää, joka poikkeaa yleisesti sovellettavasta verolainsäädännöstä, säännellään koordinointikeskusten perustamisesta 30.12.1982 tehdyllä kuninkaan päätöksellä nro 187 (Moniteur belge 13.1.1983), sellaisena kuin se on useaan otteeseen täydennettynä ja muutettuna.

6 Etujen saaminen tästä järjestelmästä edellyttää, että keskukselle on myönnetty etukäteen yksilöllinen lupa kuninkaan päätöksellä. Kyseisen luvan saamiseksi keskuksen on kuuluttava luonteeltaan monikansalliseen konserniin, jonka yhtiöpääoman ja varausten määrä on vähintään miljardi Belgian frangia (BEF) ja jonka konsolidoidun vuosiliikevaihdon määrä on vähintään 10 miljardia BEF. Ainoastaan tietyt valmistelevat, avustavat tai keskittävät toimet ovat sallittuja, ja rahoitusalan yritykset on suljettu kyseisen järjestelmän etujen ulkopuolelle. Keskusten on työllistettävä Belgiassa vähintään kymmenen kokopäiväistä työntekijää toiminnan kahden ensimmäisen toimintavuoden päättyessä.

7 Keskukselle myönnetty lupa on voimassa kymmenen vuotta, ja se voidaan uudistaa samaksi ajaksi.

8 Verojärjestelmä, josta luvan saaneet koordinointikeskukset hyötyvät, poikkeaa yleisesti sovellettavasta verojärjestelmästä monessa suhteessa.

9 Ensinnäkin keskusten verotettava tulo määräytyy kiinteämääräisesti niin sanotun cost plus -menetelmän mukaan. Se vastaa prosenttiosuutta menojen ja toimintakulujen määrästä, josta on vähennetty henkilöstö- ja rahoituskulut sekä yhtiövero.

10 Toiseksi keskukset on vapautettu kiinteistöverosta niiden kiinteistöjen osalta, joita ne käyttävät liiketoimintansa harjoittamiseen.

11 Kolmanneksi keskukseen tehtävistä pääomasijoituksista ja sen yhtiöjärjestyksen mukaisen pääoman korotuksista ei tarvitse maksaa 0,5 prosentin rekisteröintimaksua.

12 Neljänneksi keskusten jakamat osingot, korot ja lisenssimaksut yhtäältä, joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta, ja keskusten talletuksista saamat tulot toisaalta ovat vapautettuja lähdeverosta.

13 Viidenneksi keskukset maksavat vuotuista veroa, jonka vahvistettu määrä on 400 000 BEF kutakin kokopäiväistä työntekijää kohti mutta joka ei voi olla suurempi kuin 4 000 000 BEF keskusta kohti.

Haitallista verokilpailua koskevat Euroopan unionin neuvoston toimenpiteet

14 Neuvosto hyväksyi 1.12.1997 haitallista verokilpailua koskevan yleisen pohdinnan yhteydessä yritysverotukseen sovellettavat menettelysäännöt (EYVL 1998, C 2, s. 2). Tässä yhteydessä jäsenvaltiot sitoutuivat poistamaan asteittain verotuksellisista toimenpiteistä tietyt haitallisiksi määritellyt kohdat, kun taas komissio ilmaisi aikomuksensa tarkastella tai tarkastella uudelleen jäsenvaltioissa voimassa olevia verojärjestelmiä valtiontukia koskeviin sääntöihin nähden.

15 Koordinointikeskusten verojärjestelmää koskeva Belgian lainsäädäntö oli yksi kansallisista verotusta koskevista toimenpiteistä, joita nämä eri aloitteet koskivat.

Riidanalaisen päätöksen tekemistä edeltäneet tosiseikat

16 Komissio oli tarkastellut koordinointikeskusten verojärjestelmää, kun se otettiin käyttöön. Erityisesti päätöksillä, jotka annettiin tiedoksi 16.5.1984 ja 9.3.1987 päivätyillä kirjeillä (jäljempänä vuoden 1984 ja vuoden 1987 päätökset), komissio oli katsonut pääosin, että tällainen järjestelmä, joka perustui koordinointikeskusten tulojen määrittelyyn kiinteämääräisesti, ei sisältänyt tukea.

17 Tämä näkemys vahvistettiin kilpailuasioista vastaavan komission jäsenen Brittanin komission nimissä 24.9.1990 antamalla vastauksella Euroopan parlamentin jäsenen Gijs de Vriesin kirjalliseen kysymykseen nro 1735/90 (EYVL 1991, C 63, s. 37).

18 Hyväksyttyään 11.11.1998 tiedonannon valtiontukisääntöjen soveltamisesta yritysten välittömään verotukseen (EYVL C 384, s. 3) komissio ryhtyi tarkastelemaan yleisesti jäsenvaltioiden verolainsäädäntöä valtiontukea koskevien sääntöjen näkökulmasta.

19 Tässä yhteydessä komissio pyysi helmikuussa 1999 Belgian viranomaisilta joitakin tietoja, jotka koskivat erityisesti koordinointikeskuksiin sovellettavaa järjestelmää. Belgian viranomaiset vastasivat maaliskuussa 1999.

20 Heinäkuussa 2000 komission yksiköt ilmoittivat mainituille viranomaisille, että kyseinen järjestelmä ilmeisesti sisälsi valtiontukea. Komission yksiköt pyysivät asetuksen 17 artiklan 2 kohdan mukaisen yhteistoimintamenettelyn aloittamiseksi Belgian viranomaisia esittämään huomautuksensa kuukauden määräajassa.

21 Ecofin-neuvosto muistutti 26. ja 27.11.2000 pitämässään istunnossa, että sen 1.12.1997 antaman päätöslauselman mukaisesti kaikki yritysten välittömään verotukseen liittyvät haitalliset järjestelyt piti purkaa ennen 1.1.2003. Se hyväksyi Euroopan unionin puheenjohtajavaltion ehdotuksen, jonka mukaan niiden yritysten osalta, jotka hyötyivät haitallisesta verojärjestelmästä 31.12.2000, näiden järjestelmien vaikutukset lakkasivat viimeistään 31.12.2005 riippumatta siitä, oliko kysymyksessä määräajaksi myönnetty järjestelmä vai ei. Se päätti niin ikään, että se saattoi tapauskohtaisesti ja poikkeuksellisten olosuhteiden huomioon ottamiseksi päättää käytännesääntötyöryhmän selvityksen perusteella, että tiettyjen haitallisten verojärjestelmien vaikutukset voivat jatkua 31.12.2005 jälkeen.

22 Komissio antoi 11.7.2001 EY 88 artiklan 1 kohdan perusteella neljä hyödyllisiä toimenpiteitä koskevaa ehdotusta erityisesti koordinointikeskuksiin sovellettavan

järjestelmän osalta. Se ehdotti Belgian viranomaisille, että ne hyväksyisivät joukon muutoksia kyseiseen järjestelmään, ja ennakoi samalla, että ennen kyseisten toimenpiteiden hyväksymistä luvan saaneet keskukset voisivat edelleen väliaikaisesti käyttää hyväkseen aikaisempaa järjestelmää 31.12.2005 saakka.

23 Koska Belgian viranomaiset eivät hyväksyneet komission ehdottamia hyödyllisiä toimenpiteitä, komissio aloitti asetuksen N:o 659/1999 19 artiklan 2 kohdan mukaisesti muodollisen tutkintamenettelyn päätöksellä, joka annettiin tiedoksi 27.2.2002 päivätyllä kirjeellä (EYVL C 147, s. 2). Se kehotti Belgian kuningaskuntaa erityisesti esittämään huomautuksensa ja toimittamaan kaikki tarvittavat tiedot kyseisen toimenpiteen arvioimiseksi. Se kehotti myös kyseistä jäsenvaltiota ja kolmansia, joita asia koski, esittämään huomautuksensa ja toimittamaan kaikki tarvittavat tiedot sen ratkaisemiseksi, oliko kyseisen järjestelmän edunsaajien hyväksi syntynyt perusteltu luottamus, joka edellytti siirtymätoimenpiteistä määräämistä.

24 Sen jälkeen, kun alkuperäistä yhden kuukauden määräaikaa oli pidennetty, Belgian viranomaiset toimittivat 12.4.2002 päivätyllä kirjeellä lausuntonsa komissiolle.

25 Mainitut viranomaiset antoivat 16.5.2002 päivätyllä kirjeellä tiedoksi alustavan luonnoksen laiksi, jolla oli tarkoitus muuttaa kuninkaan päätöstä nro 187. Komissio kirjasi kyseisen alustavan luonnoksen uutena tukena viitenumerolla N351/2002.

26 Useiden kokousten jälkeen komissio lähetti heinäkuussa 2002 Belgian kuningaskunnalle lisätietojen toimittamista koskevan pyynnön, joka koski sekä olemassa olevaa järjestelmää että tiedoksi annettua luonnosta. Belgian viranomaiset vastasivat pyyntöön 30.8.2002 päivätyllä kirjeellä. Kolmannet, joita asia koski, osallistuivat myös kyseisen toimenpiteen muodolliseen tutkintamenettelyyn.

27 Ecofin-neuvosto kannatti 21.1.2003 tiettyjen haitallisten verojärjestelmien voimassaoloajan jatkamista vuoden 2005 jälkeen. Se päätti koordinointikeskuksia koskevan Belgian verojärjestelmän osalta, että tämän järjestelmän piiriin 31.12.2000 kuuluviin keskuksiin voidaan soveltaa kyseistä järjestelmää 31.12.2010 saakka.

Riidanalainen päätös

28 Komissio teki 17.2.2003 riidanalaisen päätöksen, joka annettiin tiedoksi Belgian kuningaskunnalle samana päivänä. Todettuaan, että kyseisen päätöksen päätösosan 2 artiklan muotoilu saattoi vaikuttaa 122 ja 123 perustelukappaleessa tehtyihin päätelmiin nähden ristiriitaiselta, komissio päätti 23.4.2003 muuttaa 2 artiklaa oikaisun avulla. Kyseinen oikaisu annettiin tiedoksi mainitulle jäsenvaltiolle 25.4.2003.

29 Komissio perusteli riidanalaisessa päätöksessä aluksi koordinointikeskuksia koskevan järjestelmän luokittelua voimassa olevaksi tueksi sekä noudattamansa menettelyn oikeudellista perustaa. Kyseisessä päätöksessä esitetään, että asetuksen 1 artiklan b alakohta voisi olla käsiteltävänä olevassa asiassa oikeudellisena perustana ja että muussa tapauksessa EY 87 ja EY 88 artikla ovat välttämättömiä todellisena oikeusperustana, johon komission toiminta perustuu.

30 Komissio esitti riidanalaisessa päätöksessä vielä, että vaikka päätös olisi tulkittava vuoden 1984 ja vuoden 1987 päätösten kumoamiseksi tai muuttamiseksi, riidanalainen päätös täyttää edellytykset, jotka koskevat komissiolla olevaa oikeutta peruuttaa kaikki myönteiset toimet, jotka ovat lainvastaisia, tai muuttaa niitä.

31 Jäljempänä riidanalaisessa päätöksessä komissio perusteli, miksi se katsoo, että eri toimenpiteet, jotka muodostavat koordinointikeskuksia koskevan verojärjestelmän, täyttävät EY 87 artiklan 1 kohdassa määrätyt edellytykset ja että niihin ei voida soveltaa mitään saman artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuista poikkeuksista.

32 Koordinointikeskukset vetoavat perusteltuun luottamukseen, ja tästä riidanalaisen päätöksen perustelukappaleissa täsmennetään seuraavaa:

"(117) Komissio myöntää, että tuen saajat tuntevat perusteltua luottamusta. Sen takia on perusteltua, että komissio antaa niiden keskusten, joilla 31. joulukuuta 2000 oli lupa, hyötyä järjestelmän eduista sen lupakauden loppuun asti, joka oli voimassa tämän päätöksen ajankohtana, ja korkeintaan 31. joulukuuta 2010 asti. Tämä kanta perustuu alla esitettyihin seikkoihin.

(118) – – [verohallinnon myöntämät] sopimukset koskevat vain tosiasioita eivätkä sovellettavaa järjestelmää. Sopimukset eivät siis anna juridista takuuta siitä, että järjestelmä, sellaisena kuin se on luvan myöntämishetkellä, säilyy samanlaisena seuraavat kymmenen vuotta. – –

(119) – – Vaikka luvan saaminen ei takaa järjestelmän jatkumista tai sen edullista luonnetta, komissio myöntää, että keskuksen perustaminen, investoinnit ja sitoumukset on tehty luottaen perustellusti taloudellisten ehtojen tiettyyn jatkuvuuteen, verojärjestelmä mukaan lukien. Sen takia komissio on päättänyt myöntää siirtymävaiheen, jonka aikana nykyisten edunsaajien cost plus -järjestelmä voidaan vähitellen lakkauttaa.

(120) Koska luvat eivät edes luvan voimassaoloaikana sisällä oikeutta järjestelmän tai sen edullisen luonteen jatkumiseen, komissio katsoo, että luvat eivät voi oikeuttaa järjestelmän jatkamiseen luvan umpeutumisen jälkeen. Kun otetaan huomioon, että luvat on selkeästi rajattu kymmeneen vuoteen, ei edes ole mahdollista, että perusteltu luottamus kohdistuisi luvan automaattiseen pidentämiseen, mistä olisi seurannut teoreettisesti ikuinen lupa."

33 Riidanalaisen päätöksen 121–123 perustelukappaleessa olevissa päätelmissä todetaan seuraavaa:

"(121) Komissio toteaa, että Belgian koordinointikeskuksiin sovellettu verojärjestelmä ei sovellu yhteismarkkinoille ja että sen eri osien soveltumattomuus pitää poistaa osia poistamalla tai muuttamalla. Tämän päätöksen tiedoksiantamisesta lähtien järjestelmän tai sen osien sisältämää etua ei saa enää myöntää uusille edunsaajille, eikä järjestelmää saa ylläpitää nykyisiä lupia jatkamalla. Komissio panee merkille, että vuonna 2001 luvan saaneet keskukset eivät enää hyödy järjestelmästä 31. joulukuuta 2002 jälkeen.

(122) Komissio myöntää niiden keskusten osalta, joihin järjestelmää tällä hetkellä sovelletaan, että vuonna 1984 tehty päätös asetuksen N:o 187 hyväksymisestä sekä kilpailusta vastaavan komission jäsenen parlamenttikysymykseen antama vastaus ovat herättäneet perustellun luottamuksen siihen, että kyseinen järjestelmä ei riko EY:n perustamissopimuksen valtiontukea koskevia määräyksiä.

(123) Sen seurauksena tehtyjen huomattavien investointien ja edunsaajien perustellun luottamuksen ja oikeusvarmuuden kunnioittamisen takia on perus-

teltua myöntää kohtuullinen määräaika, jonka kuluessa järjestelmä lakkautetaan jo luvan saaneiden keskusten osalta. Komissio katsoo, että tämä kohtuullinen määräaika päättyy 31. joulukuuta 2010. Keskukset, joiden lupa umpeutuu ennen tätä päivämäärää, eivät lupakautensa päätyttyä voi enää hyötyä järjestelmästä. Kyseisten veroetujen pidentäminen tai ylläpitäminen on sääntöjenvastaista luvan päättymisen jälkeen ja viimeistään 31. joulukuuta 2010 jälkeen lainvastaista."

34 Riidanalaisen päätöksen päätösosan 1 ja 2 artiklan sanamuoto on seuraava:

"*1 artikla*

Belgiassa tällä hetkellä voimassa oleva verojärjestelmä, joka on tarkoitettu asetuksen N:o 187 perusteella luvan saaneiden koordinointikeskusten hyväksi, on yhteismarkkinoille soveltumatonta tukea.

2 artikla

Belgian tulee kumota 1 artiklassa tarkoitettu tukiohjelma tai muuttaa sitä niin, että se soveltuu yhteismarkkinoille.

Belgia ei saa tämän päätöksen tiedoksiantamisen jälkeen enää myöntää kyseisen järjestelmän tai sen osien sisältämää etua uusille edunsaajille, eikä se saa ylläpitää tätä etua nykyisiä lupia pidentämällä.

Ne keskukset, joille lupa on myönnetty ennen 31. joulukuuta 2000, saavat ylläpitää järjestelmää tämän päätöksen tiedoksiantamispäivänä voimassa olevien lupien viimeiseen voimassaolopäivämäärään asti, ja korkeintaan 31. joulukuuta 2010 asti. Toisen kappaleen mukaisesti tämän päätöksen kohteena olevia etuja ei saa enää edes väliaikaisesti myöntää lupaa pidentämällä."

Riidanalaisen päätöksen tekemistä seuranneet tosiseikat

35 Kuninkaan päätökseen nro 187 tehdyt muutokset, jotka Belgian viranomaiset antoivat tiedoksi komissiolle 16.5.2002, hyväksyttiin Belgian parlamentissa 24.12.2002 ja julkaistiin Moniteur belgessä sen jälkeen 31.12.2002.

36 Komissio hyväksyi tämän uuden järjestelmän 23.4.2003 tekemällään päätöksellä siltä osin kuin järjestelmän mukaan koordinointikeskuksille annetaan etukäteen lupa kymmeneksi vuodeksi ja veron peruste lasketaan ottaen huomioon kaikki toimintakulut ja soveltamalla asianmukaista voittomarginaalia. Koska tässä uudessa järjestelmässä kuitenkin lisäksi vapautetaan nämä keskukset lähdeverosta ja pääoman hankintaverosta ja koska näille keskuksille myönnettyjä niin sanottuja maksuttomia ja poikkeuksellisia etuja ei veroteta, komissio aloitti näiden kolmen toimenpiteen osalta tutkintamenettelyn.

37 Tukijärjestelmästä, jonka Belgia aikoo toteuttaa koordinointikeskuksia varten, 8 päivänä syyskuuta 2004 tekemässään päätöksessä 2005/378/EY (EUVL 2005, L 125, s. 10) komissio katsoi, että huomioon ottaen sen, että Belgian kuningaskunta sitoutui poistamaan kyseiset vapautukset ja korvaamaan ne kaikkiin sen alueelle sijoittautuneisiin yrityksiin sovellettavilla vapauttavilla tai veroa alentavilla toimenpiteillä sekä verottamaan kaikkia koordinointikeskusten saamia maksuttomia ja poikkeuksellisia etuja, nämä koordinointikeskusten uuden verojärjestelmän muodostavat toimenpiteet eivät olleet EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

38 Belgian kuningaskunnan asiamies vahvisti 14.9.2005 pidetyssä istunnossa komissiolle 28.2.2005 päivätyllä kirjeellä ilmoitetun tiedon, jonka mukaan uudesta järjestelmästä oli luovuttu.

39 Lisäksi Belgian valtiovarainministeri ilmoitti EY 88 artiklan 3 kohdan mukaisesti 20.3.2003 päivätyllä kirjeellään komissiolle, että hän aikoi myöntää 31.12.2005 saakka tietyt veroedut yrityksille, jotka olivat koordinointikeskuksia koskevan järjestelmän alaisia 31.12.2000 ja joiden lupa päättyy 17.2.2003 ja 31.12.2005 välisenä aikana.

40 Belgian kuningaskunta pyysi myös samana päivänä neuvostolle osoitetulla kirjeellä, että kyseiset toimenpiteet todettaisiin yhteismarkkinoille soveltuviksi EY 88 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan mukaisesti.

41 Komission puheenjohtaja totesi 25.4.2003 päivätyssä kirjeessään, että riidanalainen päätös oli täytäntöönpanokelpoinen ja että 20.3.2003 päivättyä kirjettä ei voitu pitää EY 88 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna uuden tuen ilmoittamisena.

42 Belgian kuningaskunta ilmoitti uudelleen 26.5.2003 päivätyllä kirjeellään komissiolle 20.3.2003 päivätyssä kirjeessään ilmaisemastaan kannasta.

43 Ecofin-neuvosto ilmaisi 3.6.2003 pidetyn kokouksensa aikana periaatteellisen suostumuksensa tähän pyyntöön ja antoi pysyvien edustajien komitean tehtäväksi toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet, jotta neuvosto voisi tehdä suunnitellun päätöksen mahdollisimman pian ja joka tapauksessa ennen kesäkuun 2003 loppua.

44 Belgian hallituksen tuesta tietyille Belgiaan sijoittautuneille koordinointikeskuksille 16 päivänä heinäkuuta 2003 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2003/531/EY (EUVL L 184, s. 17), joka tehtiin EY 88 artiklan 2 kohdan nojalla, pidettiin yhteismarkkinoille soveltuvana "Belgian 31 päivään joulukuuta 2005 saakka myöntämää tukea yrityksille, joille oli – – kuninkaallisen asetuksen N:o 187 nojalla 31 päivänä joulukuuta 2000 myönnetty lupa toimia koordinointikeskuksina ja joiden toimiluvan voimassaoloaika päättyy 17 päivän helmikuuta 2003 ja 31 päivän joulukuuta 2005 välisenä aikana". Tästä päätöksestä on nostettu kanne asiassa C-399/03.

45 Komissio vahvisti 17.7.2003 päivätyssä kirjeessään – ja vastauksena edellä mainittuun 26.5.2003 päivättyyn ilmoitukseen – jo 25.4.2003 päivätyssä kirjeessään ilmaisemansa kannan.

46 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 26.6.2003 antamalla määräyksellä yhdistetyissä asioissa C-182/03 R ja C-217/03 R, Belgia ja Forum 187 vastaan komissio (Kok. 2003, s. I-6887), riidanalaisen päätöksen täytäntöönpanoa lykättiin siltä osin kuin siinä kielletään Belgian kuningaskuntaa uudistamasta kyseisen päätöksen tiedoksiantopäivänä voimassa olleita koordinointikeskusten lupia.

Asianosaisten vaatimukset ja asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa

47 Belgian kuningaskunta vaatii asiassa C-182/03, että yhteisöjen tuomioistuin

– kumoaa riidanalaisen päätöksen 2 artiklan toisen ja kolmannen kohdan siltä osin kuin niissä säädetään, että se ei saa "tämän päätöksen tiedoksiantamisen

jälkeen enää myöntää kyseisen järjestelmän tai sen osien sisältämää etua – – nykyisiä lupia uudistamalla" ja että "toisen kohdan mukaisesti tämän päätöksen kohteena olevia etuja ei saa enää edes väliaikaisesti myöntää lupaa pidentämällä [ennen 31.12.2010]"

– velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut välitoimimenettelystä aiheutuneet kulut mukaan lukien.

48 Forum 187 vaatii asiassa C-217/03, että yhteisöjen tuomioistuin

– ensisijaisesti kumoaa riidanalaisen päätöksen ja toissijaisesti kumoaa sen siltä osin kuin siinä ei ole säädetty asianmukaisista siirtymätoimenpiteistä

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut asiassa C-217/03 sekä asiassa T-276/02, Forum 187 v. komissio, jossa annettiin määräys 2.6.2003 (Kok. 2003, s. II-2075).

49 Komissio vaatii kussakin käsiteltävänä olevassa asiassa, että yhteisöjen tuomioistuin

– hylkää kanteen

– velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut välitoimimenettelystä aiheutuneet kulut mukaan lukien.

50 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 16.6.2003 toimittamassaan erillisessä asiakirjassa komissio esitti Forum 187:n kannetta koskevan oikeudenkäyntiväitteen.

51 Yhteisöjen tuomioistuin päätti 30.3.2004 käsitellä oikeudenkäyntiväitteen pääasian yhteydessä ja jatkaa asian käsittelyä.

52 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 28.4.2005 antamalla määräyksellä asiat C-182/03 ja C-217/03 yhdistettiin kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

Tutkittavaksi ottaminen

53 Komissio väittää, että Forum 187:llä, joka ei ole riidanalaisen päätöksen adressaatti, ei ole asiavaltuutta sen riitauttamiseksi, koska kyseinen päätös ei koske sitä suoraan ja erikseen.

54 Forum 187 kiistää tämän oikeudenkäyntiväitteen ja katsoo, että päätös koskee suoraan ja erikseen kolmea keskusta, joiden lupa on uudistettu vuosina 2001 ja 2002 ja joiden osalta riidanalaisen verojärjestelmän soveltaminen rajoittuu 31.12.2010 asti, sekä kahdeksaa keskusta, joiden luvan uudistamista koskeva hakemus oli vireillä komission päätöksen tekoajankohtana. Se katsoo, että riidanalainen päätös vaikuttaa siihen, koska se on Belgian viranomaisten hyväksymä ja niihin nähden puolivirallisessa asemassa oleva koordinointikeskusten etujärjestö, minkä vuoksi sillä on ollut tärkeä rooli komissiossa käydyssä hallinnollisessa menettelyssä, minkä lisäksi riidanalainen päätös vaikuttaa sen olemassaolon oikeutukseen.

55 EY 230 artiklan mukaan luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voi nostaa kanteen toiselle henkilölle osoitetusta päätöksestä vain silloin, kun kyseinen päätös koskee ensin mainittua henkilöä suoraan ja erikseen.

56 Forum 187:n kaltainen yhdistys, jonka tehtävänä on puolustaa Belgiaan sijoittautuneiden koordinointikeskusten yhteisiä etuja, voi lähtökohtaisesti nostaa kumoamiskanteen valtiontukea koskevasta komission lopullisesta päätöksestä ainoastaan, jos sen edustamilla yrityksillä tai joillakin niistä on erillinen asiavaltuus (asia C-6/92, Federmineraria ym. v. komissio, tuomio 7.12.1993, Kok. 1993, s. I-6357, 15 ja 16 kohta) tai jos yhdistys voi vedota omaan oikeussuojaintressiin (asia C-313/90, CIRFS ym. v. komissio, tuomio 24.3.1993, Kok. 1993, s. I-1125, Kok. Ep. XIV, s. I-95, 29 ja 30 kohta).

57 EY 230 artiklan neljännen kohdan ensimmäisen edellytyksen osalta on riidatonta, että komission päätöksen, jolla kielletään Belgian hallitusta uudistamasta niitä koordinaatiokeskusten lupia, joiden voimassaolo päättyy 17.2.2003 lukien, ja rajoitetaan joka tapauksessa voimassa olevien lupien ajallista vaikutusta 31.12.2010 asti, soveltaminen on pakollista, joten riidanalainen päätös koskee suoraan kysymyksessä olevia koordinaatiokeskuksia.

58 Edellä mainitun 230 artiklan sisältämän toisen edellytyksen osalta on todettava, että yhteisöjen tuomioistuin on toistuvasti todennut, että ei ole mahdotonta, että vaikka riidanalainen säännös on luonteeltaan ja ulottuvuudeltaan yleisesti sovellettava, koska sitä sovelletaan kaikkiin niihin taloudellisiin toimijoihin, joita asia koskee, se voi koskea tiettyjä niistä erikseen (ks. vastaavasti asia C-309/89, Codorniu, tuomio 18.5.1994, Kok. 1994, s. I-1853, Kok. Ep. XV, s. I-177, 19 kohta).

59 Luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voi väittää riidanalaisen säännöksen koskevan itseään erikseen ainoastaan, jos kyseisellä säännöksellä vaikutetaan kyseiseen henkilöön joidenkin tälle tunnusomaisten erityispiirteiden tai sellaisen tosiasiallisen tilanteen takia, jonka perusteella kyseinen henkilö erottuu kaikista muista (ks. asia 25/62, Plaumann v. komissio, tuomio 15.7.1963, Kok. 1963, s. 199, Kok. Ep. I, s. 181).

60 Tältä osin yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että kun riidanalainen toimi vaikuttaa sellaiseen henkilöryhmään, jonka jäsenet olivat tiedossa tai yksilöitävissä toimen tekoajankohtana tämän ryhmän jäsenille ominaisten kriteerien perusteella, kyseisen toimen voidaan katsoa koskevan niitä erikseen taloudellisten toimijoiden rajoitettuun piiriin kuuluvina henkilöinä (ks. asia 11/82, Piraiki-Patraiki ym. v. komissio, tuomio 17.1.1985, Kok. 1985, s. 207, 31 kohta ja asia C-152/88, Sofrimport v. komissio, tuomio 26.6.1990, Kok. 1990, s. I-2477, 11 kohta).

61 Ensiksi on todettava, että riidanalaisessa päätöksessä yhtäältä vahvistetaan 31.12.2010 viimeiseksi ajankohdaksi, jolloin koordinaatiokeskusten, joiden lupa on uusittu 2001 ja 2002, lupakausi päättyy, sen sijaan että se vahvistettaisiin vuosiksi 2011 ja 2012, ja toiseksi, että nämä keskukset ovat täysin yksilöitävissä ajankohtana, jolloin riidanalainen päätös tehtiin. Niillä 30 koordinaatiokeskuksella, joita kyseisen päätöksen vaikutukset koskevat, on erillinen asiavaltuus sen osalta.

62 Toiseksi on huomattava, että riidanalaisessa päätöksessä ei ole säädetty siirtymätoimenpiteistä niiden koordinaatiokeskusten hyväksi, joiden luvan voimassaolo päättyi samaan aikaan kun tämä päätös annettiin tiedoksi, eikä niiden, joiden lupahakemus oli vireillä ajankohtana, jolloin tämä päätös annettiin tiedoksi.

63 Kysymyksessä on siis kahdeksan keskusta, joiden luvan uudistamista koskeva hakemus oli vireillä. Viimeksi mainitut ovat osa suljettua piiriä, jonka jäseniin komission päätös erityisesti vaikuttaa, koska ne eivät voi enää saada lupaa uusituksi. Tästä seuraa, että näillä keskuksilla on erillinen asiavaltuus riidanalaisen päätöksen osalta.

64 Edellä esitetystä seuraa, ilman että olisi tarpeen tutkia, voiko Forum 187 vedota omaan oikeussuojaintressiin, että tämä yhdistys voi nostaa kanteen, koska se edustaa

yhtäältä 30:tä koordinointikeskusta, joiden oikeudet saada etua riidanalaisesta järjestelmästä on rajoitettu päättymään 31.12.2010, ja toisaalta kahdeksaa keskusta, joiden luvan uudistamista koskevat hakemukset olivat vireillä ajankohtana, jolloin riidanalainen päätös annettiin tiedoksi.

Kanteen perusteltavuus

65 Koska sekä Belgian kuningaskunnan että Forum 187:n vaatimukset koskevat riidanalaisen päätöksen kumoamista siltä osin kuin siinä ei säädetä siirtymätoimenpiteistä, on syytä tutkia ensiksi Forum 187:n kyseisen päätöksen kumoamista koskevat vaatimukset, jotka koskevat kyseisen päätöksen kumoamista siltä osin kuin siinä luokitellaan riidanalaiset tuet yhteismarkkinoille soveltumattomiksi.

Forum 187:n vaatimus, jonka mukaan riidanalainen päätös on kumottava siltä osin kuin siinä luokitellaan riidanalaiset toimenpiteet yhteismarkkinoille soveltumattomiksi valtiontuiksi

Kanneperuste, jonka mukaan oikeudellinen perusta puuttuu

66 Forum 187 väittää tässä perusteessaan, että riidanalaiselta päätökseltä puuttuu oikeudellinen perusta ja että sillä loukataan oikeusvarmuuden periaatetta. Kun otetaan huomioon komission yli 15 vuotta aikaisemmin omaksumat kannanotot, kyseinen päätös ei voi perustua EY 87 ja EY 88 artiklaan eikä asetuksen 1 artiklan b alakohdan v alakohtaan, koska siinä ei viitata mitenkään yhteismarkkinoiden kehitykseen.

67 Komissio ei myöskään voi vedota oikeuteen oikaista virheensä. Yhdistys päättelee tästä, että käsiteltävänä olevassa asiassa on loukattu oikeusvarmuuden periaatetta, joka liittyy kieltoon muuttaa jälkikäteen aiempia päätöksiä.

68 Ensiksi on huomattava, että komissio ei ole riidanalaisella päätöksellään peruuttanut vuoden 1984 ja vuoden 1987 päätöksiä. Se on itse asiassa tutkinut uudelleen koordinointikeskusten verojärjestelmää soveltamalla siihen voimassa olevien tukien valvontamenettelyä ja katsonut tämän järjestelmän merkitsevän vastedes yhteismarkkinoille soveltumatonta valtiontukea.

69 Tutkittaessa, onko komissio ryhtynyt tähän uuteen tutkimukseen oikein perustein, on huomattava, että sen lisäksi, että oikeusvarmuuden periaate toki edellyttää, että yhteisön lainsäädäntö on selvää ja että sen soveltaminen on oikeussubjektien ennakoitavissa (asia 325/85, Irlanti v. komissio, tuomio 15.12.1987, Kok. 1987, s. 5041, 18 kohta ja asia C-63/93, Duff ym., tuomio 15.2.1996, Kok. 1996, s. I-569, 20 kohta), sitä on sovellettava yhdessä laillisuusperiaatteen kanssa (yhdistetyt asiat 42/59 ja 49/59, SNUPAT v. korkea viranomainen, tuomio 22.3.1961, Kok. 1961, s. 99, 159 kohta, Kok. Ep. I, s. 95).

70 Tältä osin on riidatonta, kuten julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksensa 212 ja 213 kohdassa, että asetuksessa, jolla kodifioidaan komission EY 88 artiklassa saamien toimivaltuuksien harjoittaminen, ei määritellä, mitä kattaa sen 1 artiklan b alakohdan v alakohtaan sisältyvä ilmaus "yhteismarkkinoiden kehityksen johdosta"; kyseisessä alakohdassa säädetään, että toimenpiteet, jotka eivät käyttöönottohetkellä vielä olleet tukia, on kuitenkin katsottava voimassa oleviksi tuiksi, jos ne ovat "muuttuneet myöhemmin sellaisiksi yhteismarkkinoiden kehityksen johdosta".

71 Tämä käsite, joka voidaan ymmärtää taloudellisten ja oikeudellisten olosuhteiden muutoksena kyseisen toimenpiteen kohteena olevalla alalla, ei koske tilannetta, jossa esillä olevan asian tavoin komissio muuttaa arviointiaan pelkästään perustamissopimuksen valtiontukisääntöjen tiukemman soveltamisen perusteella.

72 On kuitenkin huomattava, että asetus on johdetun oikeuden säädös, joka on annettu EY 87 ja EY 88 artiklan soveltamiseksi, ja sillä ei voida supistaa näiden artiklojen ulottuvuutta etenkään, kun komissio saa toimivaltansa suoraan kyseisistä artikloista.

73 EY 88 artiklan 1 kohdassa annetaan komission tehtäväksi seurata jatkuvasti jäsenvaltioissa voimassa olevia tukijärjestelmiä ja tehdä jäsenvaltioille ehdotuksia yhteismarkkinoiden asteittaisen kehittämisen tai yhteismarkkinoiden toiminnan kannalta aiheellisiksi toimenpiteiksi.

74 Komissio voi saman artiklan 2 kohdan nojalla väärinkäyttötilanteessa tehdä päätöksen siitä, että asianomaisen jäsenvaltion on määräajassa poistettava tuki tai muutettava sitä.

75 Tästä seuraa, että komissio on täyttänyt sille EY 88 artiklassa annettua tehtävää päättäessään tutkia uudelleen sellaisen Belgiassa voimassa olevan koordinointikeskusten verojärjestelmän, jonka käytännesääntötyöryhmä oli todennut yhteismarkkinoille haitalliseksi. Siten riidanalaisen päätöksen oikeusperustana ovat EY 87 ja EY 88 artikla.

76 Koska laillisuusperiaatetta on siis noudatettu, riidanalainen päätös on selvä toimi, jonka soveltaminen oli oikeussubjektien ennakoitavissa. Näin ollen päätös ei ole oikeusvarmuuden periaatteen vastainen.

77 Lisäksi ainoa menettely, joka käsiteltävänä olevassa tapauksessa on komission sovellettavissa, on asetuksessa säädetty voimassa olevien tukien valvontamenettely. Ei ole epäilystäkään siitä, että kysymyksessä oleva verojärjestelmä on voimassa oleva toimenpide, koska komissio sai siitä tiedon vuonna 1984 ja koska kyseistä järjestelmää ei ole merkittävästi muutettu.

78 Forum 187 ei siis voi perustellusti väittää, että komissio olisi tehnyt oikeudellisen virheen, kun se käytti asetuksen 17 ja 18 artiklaa perusteena muodollisen tutkintamenettelyn aloittamiselle, kuten se totesi 17.7.2000 Belgian viranomaisille osoittamassaan kirjeessä, ja kun se sitten viittasi vain EY 87 ja EY 88 artiklaan. Tästä seuraa, että ensimmäinen kanneperuste on hylättävä.

Kanneperuste, jonka mukaan EY 87 artiklan 1 kohtaa on rikottu

79 Forum 187 väittää tässä kanneperusteessaan, että koordinointikeskuksiin sovellettava verojärjestelmä ei ole EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Tässä tarkoituksessa se väittää, että menetelmä, jolla komissio on analysoinut tätä verojärjestelmää, on liian yleinen, minkä lisäksi tämän järjestelmän muodostavat eri toimenpiteet eivät täytä kyseisessä artiklassa asetettuja edellytyksiä. Forum 187 vetoaa erityisesti siihen, että näillä toimenpiteillä ei myönnetä koordinointikeskuksille etuja, että niillä ei siirretä valtion varoja, että ne eivät ole valikoivia ja että komissio ei ole näyttänyt niiden vaikuttavan kilpailuun ja yhteisön sisäiseen kauppaan. Forum 187:n mukaan kyseinen järjestelmä on joka tapauksessa perusteltu Belgian verojärjestelmän luonteen ja rakenteen vuoksi.

– Verojärjestelmän analysointimenetelmä

80 Forum 187 arvostelee komissiota siitä, että se on sivuuttanut jäsenvaltioiden toimivallan verotusasioissa ja että se on tehnyt aivan liian yleisen analyysin kyseisestä järjestelmästä.

81 On yhtäältä vastattava, että EY 87 artiklassa ei suljeta verotusta koskevia sääntöjä sen soveltamisalan ulkopuolelle.

82 On toisaalta muistettava, että komissio voi rajoittaa kysymyksessä olevan ohjelman tutkimuksen sen ominaispiirteisiin arvioidessaan sitä, annetaanko siinä tuensaajille olennaista etua verrattuna niiden kilpailijoihin (asia C-77/97, Belgia v. komissio, tuomio 17.6.1999, Kok. 1999, s. I-3671, 48 kohta). Se ei myöskään ole velvollinen tutkimaan jokaista yksittäistä järjestelmän soveltamistapausta (asia 278/00, Kreikka v. komissio, tuomio 29.4.2004, Kok. 2004, s. I-3997, 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

83 Tästä seuraa, että kanneperusteen ensimmäinen osa on hylättävä.

– EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut edellytykset

84 Ensiksi on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan toimenpiteen luokitteleminen tueksi edellyttää, että kaikki EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut edellytykset täyttyvät (ks. asia C-280/00, Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg, tuomio 24.7.2003, Kok. 2003, s. I-7747, 74 kohta).

85 On siis tarkasteltava kaikkia näitä edellytyksiä.

i) Tietyille yrityksille myönnetyn edun olemassaolo

86 Tältä osin tuen käsite voi kattaa paitsi positiiviset suoritukset, kuten avustukset, lainat tai osuudet yritysten pääomasta, myös toimenpiteet, jotka eivät ole avustuksia sanan suppeassa merkityksessä mutta jotka eri tavoin alentavat yrityksen vastattavaksi tavallisesti kuuluvia kustannuksia ja ovat siten sekä luonteeltaan että

vaikutuksiltaan avustusten kaltaisia (asia C-126/01, Gemo, tuomio 20.11.2003, Kok. 2003, s. I-13769, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

87 Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi katsonut, että toimenpidettä, jolla valtion viranomaiset myöntävät tietyille yrityksille vapautuksen maksuista ja jolla ei tosin siirretä valtion varoja mutta asetetaan edunsaaja taloudellisesti edullisempaan asemaan kuin muut maksuvelvolliset, on pidettävä valtiontukena (ks. asia C-387/92, Banco Exterior de España, tuomio 15.3.1994, Kok. 1994, s. I-877, 14 kohta).

88 Komissio on katsonut riidanalaisessa päätöksessä, että verotettavien tulojen määrittämistapa, vapautus kiinteistöverosta, vapautus pääoman hankintaverosta, vapautus lähdeverosta ja laskennallista lähdeveroa koskeva järjestelmä ovat koordinointikeskuksille myönnettyjä etuja.

89 Forum 187 kiistää tämän arvioinnin.

90 Komissio on katsonut ensiksi riidanalaisen päätöksen 89–95 perustelukappaleessa, että tulojen määrittely kiinteämääräisesti ns. cost plus -menetelmää käyttämällä on EY 87 artiklassa tarkoitettu taloudellinen etu.

91 Kysymyksessä olevan verojärjestelmän mukaan näiden keskusten verotettava tulo on vahvistettu kiinteämääräisesti ja vastaa tiettyä prosenttiosuutta menojen ja toimintakulujen kokonaismäärästä, josta on vähennetty henkilöstökulut sekä rahoituskulut.

92 Koordinointikeskuksen voittomarginaali on lisäksi lähtökohtaisesti vahvistettava tämän todellisuudessa harjoittaman toiminnan perusteella. Jos tämä keskus itse laskuttaa tietyistä palveluista hinnan, joka vastaa kulujen määrää voittomarginaalilla korotettuna, tämän marginaalin prosenttiosuus voidaan hyväksyä, mikäli se ei poikkea tavanomaisesta. Silloin kun voiton määrittämisessä käytettävän prosenttiosuuden määrittämiseksi ei ole objektiivisia arviointiperusteita, prosenttiosuudeksi on lähtökohtaisesti vahvistettava kahdeksan prosenttia.

93 Kyseessä olevan keskuksen verotettava voitto ei voi kuitenkaan olla alhaisempi kuin muiden kuin vähennyskelpoisten henkilöstökulujen tai -menojen sekä sen konsernin, johon kyseinen keskus kuuluu, yhtiöiden tälle keskukselle myöntämien muiden kuin maksuttomien ja poikkeuksellisten etujen kokonaismäärä. Näin määriteltyä keskusten voittoa verotetaan tavanomaista yhtiöverokantaa soveltaen.

94 Tämä verotettavan voiton määrittämistapa perustuu ns. cost plus -menetelmään, jota Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD) suosittelee samaan konserniin kuuluvien ja muihin valtioihin sijoittautuneiden yhtiöiden tytäryhtiön tai kiinteän toimipaikan näiden yhtiöiden lukuun tarjoamien palvelujen verottamiseksi.

95 Sen selvittämiseksi, tuottaako koordinointikeskusten järjestelmän mukainen verotettavien tulojen määrittämistapa etua koordinointikeskuksille, on syytä – kuten komissio esittää riidanalaisen päätöksen 95 perustelukappaleessa – verrata kyseistä järjestelmää yleisesti sovellettavan verolainsäädännön mukaiseen järjestelmään, joka perustuu tulojen ja menojen väliseen erotukseen yhtiössä, joka toimii vapaan kilpailun ympäristössä.

96 Tältä osin henkilöstökulut ja käteisvarojen hallinnasta tai rahoitustoiminnoista syntyvät rahoituskulut muodostavat oleellisia kustannuskomponentteja, jotka edistävät ratkaisevalla tavalla koordinointikeskusten tulojen toteuttamista, sillä viimeksi mainitut tuottavat palveluja, jotka ovat lähinnä taloudellista laatua. Jos nämä kulut ja menot jätetään kyseessä olevien keskusten verotettavan tulon

määrittämisperusteena olevien kustannusten ulkopuolelle, ei saada sellaisia siirtohintoja, jotka olisivat lähellä vapaassa kilpailussa vahvistettavia hintoja.

97 Tästä seuraa, että tämä pois sulkeminen on omiaan johtamaan taloudellisen edun antamiseen kyseisille keskuksille.

98 Toisin kuin Forum 187 väittää, tätä analyysia ei aseta kyseenalaiseksi myöskään se, että rahoituskulujen sisällyttäminen voisi joissakin tapauksissa johtaa liian korkeaan veron perusteeseen, eikä se, että konserni voi joutua kantamaan suuren verotaakan, eikä myöskään se, että jotakin keskusta voitaisiin verottaa, vaikkei se olisi tuottanut voittoa. Kaikki nämä tekijät kuuluvat olennaisesti cost plus -järjestelmään.

99 Lisäksi sillä, että vuotuinen vero on vahvistettu 1.1.1993 lukien 10 000 euroon kutakin kokopäiväistä työntekijää kohti siten, että veron enimmäismäärä on 100 000 euroa, ei kompensoida käytetystä laskentamenetelmästä aiheutuvia edullisia vaikutuksia, koska enimmäismäärä vastaa niiden työntekijöiden vähimmäismäärää, jotka koordinointikeskusten on palkattava kokopäiväisesti kahden ensimmäisen toimintavuotensa päättymiseen mennessä.

100 Sama toteamus on tehtävä siltä osin kuin kysymys on toimintakuluihin sovellettavasta kahdeksan prosentin verokannasta veron perusteen määrittämiseksi, koska tämä vero kohdistuu jo merkittävästi pienentyneeseen perusteeseen ja koska keskusten voittomarginaalit vaihtelevat todellisuudessa huomattavasti sen vuoksi, että ne riippuvat harjoitetusta toiminnasta.

101 Kuten julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksensa 265 kohdassa, voidaan hyväksyä komission kanta, jonka mukaan vaihtoehtoinen veron peruste, jolla pyritään välttämään mahdolliset väärinkäytökset ottamalla käyttöön vähimmäismäärä, ei

poista etua, joka saadaan sovellettaessa samanaikaisesti edellä mainittuja poissulkemisia ja kahdeksan prosentin verokantaa. Tämä peruste sisältää vain määriä, joita verotetaan Belgiassa myös riidanalaisen järjestelmän soveltamisalan ulkopuolelle jäävien yhtiöiden osalta.

102 Näiden seikkojen perusteella komissio on siis perustellusti katsonut, että verotettavan tulon määrittämistä koskevat säännökset merkitsivät etua koordinointikeskuksille ja konserneille, joihin ne kuuluvat.

103 Komissio on toiseksi riidanalaisen päätöksen 76 ja 77 perustelukappaleessa todennut, että se, että koordinointikeskukset on vapautettu kiinteistöverosta, merkitsee keskuksille taloudellista etua.

104 Kysymyksessä olevan verojärjestelmän mukaan keskukset on vapautettu kiinteistöverosta toimintansa harjoittamisessa käyttämiensä kiinteistöjen osalta, vaikka vero kannetaan pääsääntöisesti kaikilta yhtiöiltä, jotka omistavat Belgiassa kiinteistön, jolla tarkoitetaan rakennettuja ja rakentamattomia kiinteistöjä samoin kuin materiaaleja ja varusteita, jotka ovat luonteeltaan tai kohteensa puolesta kiinteää omaisuutta.

105 Tästä seuraa, että kyseinen vapautus on taloudellinen etu. Tätä analyysia ei muuta se, että alle viisi prosenttia kyseisistä keskuksista todellisuudessa hyötyy vapautuksesta sen vuoksi, että kaikki muut toimivat vuokralaisina kiinteistössä, jossa ne harjoittavat toimintaansa, koska keskukset tekevät itse valinnan kiinteistön omistuksen tai vuokraamisen välillä.

106 Kolmanneksi komissio on katsonut riidanalaisen päätöksen 78 ja 79 perustelukappaleessa, että koordinointikeskusten saama vapautus pääoman hankintaverosta on myös taloudellinen etu.

107 Koska Belgiassa pääoman hankinta on lähtökohtaisesti verotettava, tämä vero koskee siis kaikkia pääomayhtiöitä. Kyseisten koordinointikeskusten saamaa vapautusta, joka koskee sekä alkuperäistä pääoman hankintaa että yhtiöjärjestyksen mukaisen pääoman korottamista, ei voida pitää muuna kuin etuna.

108 Se, että pääoman hankintaa koskevista välillisistä veroista 17 päivänä heinäkuuta 1969 annetun neuvoston direktiivin 69/355/ETY (EYVL L 249, s. 25), sellaisena kuin se on muutettuna 10.6.1985 annetulla neuvoston direktiivillä 85/303/ETY (EYVL L 156, s. 23; jäljempänä direktiivi 69/355), 7 artiklan 1 kohdassa jäsenvaltiot velvoitetaan pitämään voimassa 1.7.1984 voimassa olleet vapautukset, ei vaikuta tähän päätelmään, koska käsiteltävänä olevassa asiassa kysymyksessä oleva vapautus pääoman hankintaverosta, josta on säädetty vain tietyn tyyppisten yhtiöiden osalta, ei siis ole luonteeltaan yleinen.

109 Komissio on todennut neljänneksi riidanalaisen päätöksen 80–87 perustelukappaleessa, että koordinointikeskusten saama vapautus lähdeverosta on taloudellinen etu.

110 Kysymyksessä olevan järjestelmän mukaan lähdeverosta on vapautettu keskusten jakamat osingot, korot – lukuun ottamatta Belgiassa luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden verotuksen piiriin kuuluvalle edunsaajalle maksettavia korkoja –, kyseisten keskusten maksamat lisenssimaksut ja niiden talletuksista saamat tulot.

111 Komission toteamuksista ilmenee, että lähdevero merkitsee lopullista Belgian verotusta niille tuloille, joita maksetaan tai jaetaan ulkomaisille yhtiöille, jotka eivät voi ottaa niitä huomioon tai saada niiden osalta palautusta valtiossa, johon ne ovat sijoittautuneet.

112 Tästä seuraa, että kun riidanalaisessa järjestelmässä koordinointikeskukset vapautetaan lähdeverosta, siinä annetaan keskuksille etu, jonka olemassaoloa ei voida missään tapauksessa kiistää sillä perusteella, että muita vapautuksia samasta verosta on annettu erityyppisille yrityksille.

113 Viidenneksi komissio on riidanalaisen päätöksen 88 perustelukappaleessa katsonut, että laskennallinen lähdevero on etu.

114 Koordinointikeskusten suorittamien maksujen vastaanottajat ovat vapautettuja lähdeverosta, minkä lisäksi ne saavat kiinteämääräisen vähennyksen niiden maksettavaksi tulevan veron kokonaismäärästä.

115 Käydyn keskustelun perusteella on ilmennyt, että laskennallisen lähdeveron verokanta oli laskettu nollaan vuonna 1991.

116 Vapautusta voidaan kuitenkin edelleen soveltaa ennen 24.7.1991 sovittujen pitkäaikaisten luottojen korkoihin. Näin ollen tilanteesta on etua kysymyksessä oleville koordinointikeskuksille.

117 Sitä vastoin se, että tätä verokantaa, joka on laskettu nollaan, voitaisiin tarkistaa kuninkaan päätöksellä, on parhaimmillaankin vain mahdollinen ja tulevaisuudessa toteutuva etu. Tällainen sattumanvaraisuus ei riitä tämän toimenpiteen luokittelemiseksi valtiontueksi.

118 Edellä esitetystä seuraa, että kysymyksessä oleva järjestelmä tuottaa etua koordinointikeskuksille.

ii) Valikoivuus

119 On palautettava mieleen, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 87 artiklan 1 kohdan mukaan on ratkaistava, onko tietyssä oikeudellisessa järjestelmässä jokin kansallinen toimenpide omiaan suosimaan jotakin yritystä tai tuotannonalaa verrattuna muihin, jotka ovat kyseisellä järjestelmällä tavoitellun päämäärän kannalta rinnastettavassa tosiasiallisessa ja oikeudellisessa tilanteessa. Jos näin on, kyseessä oleva toimenpide täyttää valikoivuutta koskevan edellytyksen, joka on kyseisessä määräyksessä vahvistetun valtiontuen käsitteen kannalta perustava tekijä (ks. asia C-172/03, Heiser, tuomio 3.3.2005, Kok. 2005, s. I-1627, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

120 Edellä esitetystä tarkastelusta ilmenee, että vapautukset kiinteistöverosta, pääoman hankintaverosta ja lähdeverosta yhdistettynä laskennalliseen lähdeveroon muodostavat poikkeukset Belgian yleisesti sovellettavasta verojärjestelmästä. Forum 187 on väittänyt, että on olemassa lukuisia muitakin poikkeuksia, mutta tämä ei aseta kyseenalaiseksi toteamusta siitä, että koordinointikeskuksiin sovellettava järjestelmä merkitsee tosiasiallisesti poikkeusta ja että siinä rajoitetaan vapautukset koskemaan ainoastaan koordinointikeskuksia.

121 Näiden poikkeusten valikoivuus on siis näytetty toteen.

122 Verotettavien tulojen määrittämistavasta on todettava, että vaikka Forum 187 väittää, että kysymyksessä olevaa järjestelmää sovelletaan yhtiöihin, joita varten se on otettu käyttöön kaksinkertaisen verotuksen riskin välttämiseksi, on kiistatonta, että järjestelmää sovelletaan vain sellaisiin monikansallisiin konserneihin, joiden tytäryhtiöt ovat sijoittautuneet vähintään neljään eri maahan, joilla on omaa pääomaa ja varauksia vähintään yhden miljardin BEF:n arvosta ja joiden vuotuinen konsolidoitu kokonaisliikevaihto on vähintään kymmenen miljardia BEF.

123 Tästä seuraa, että kysymyksessä oleva järjestelmä on myös tältä osin valikoiva.

124 Tätä toteamusta ei aseta kyseenalaiseksi Forum 187:n esittämä kanta, jonka mukaan riidanalainen järjestelmä ei merkitse poikkeusta yrityksiin yleisesti sovellettavasta verojärjestelmästä vaan erilaista järjestelmää, jonka on sanellut verotuksen johdonmukaisuus ja tarve ratkaista monikansallisen konsernin sisällä suoritettujen palvelujen kaksinkertaisen verotuksen ongelma.

125 Forum 187 ei selitä syitä, joiden vuoksi kyseisen järjestelmän yhteydessä toteutetut eri toimenpiteet olisivat perusteltuja Belgiassa voimassa olevan verojärjestelmän nojalla. Toisaalta Forum 187 ei ole myöskään näyttänyt toteen sitä, millä tavoin kaksinkertaisen verotuksen uhkan torjuminen oikeuttaisi rajoittamaan riidanalaisen järjestelmän soveltamisen tietynkokoisten konsernien perustamiin keskuksiin, eikä sitä millä tavoin tämä tavoite tekisi riidanalaisen järjestelmän mukaisista eri eduista välttämättömiä.

126 Forum 187 ei siis ole näyttänyt toteen, että kysymyksessä oleva järjestelmä olisi perusteltu Belgian yleisen verojärjestelmän, johon se kuuluu, luonteen tai yleisen rakenteen vuoksi, minkä vuoksi on todettava, että tämän järjestelmän valikoivuus on näytetty toteen.

iii) Vaatimus siitä, että tuen on oltava valtion varoista myönnetty ja seurausta valtion toiminnasta

127 Jotta etuja voidaan pitää perustamissopimuksen EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna valtiontukena, niiden on yhtäältä oltava suoraan tai välillisesti valtion varoista myönnettyjä etuja ja toisaalta niiden on oltava seurausta valtion toiminnasta (em. asia Gemo, tuomion 24 kohta).

128 Vaikka on riidatonta, että toinen edellytys täyttyy, koska Belgian hallitus on säätänyt kysymyksessä olevasta verojärjestelmästä, Forum 187:n mukaan ensimmäisen edellytyksen osalta on toisin, koska se katsoo, että Belgian valtio on kantanut yli 500 miljoonaa euroa vuotuisina verotuloina ja sosiaaliturvamaksuina, jotka ovat peräisin koordinointikeskuksilta.

129 Jotta voidaan katsoa, että aiemmin tarkastelluista poikkeuksista aiheutuvat edut on myönnetty valtion varoista, riittää kun todetaan, että ne ovat ilmenneet verotulojen ja sosiaaliturvamaksujen vajeena tämän valtion kassassa.

iv) Vaatimus, jonka mukaan tukijärjestelmän on vaikutettava jäsenvaltioiden välisen kauppaan tai vääristettävä tai uhattava vääristää kilpailua

130 Riidanalaisen päätöksen 99–103 perustelukappaleesta ilmenee, että komissio on katsonut, että kysymyksessä oleva järjestelmä vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua.

131 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kilpailu vääristyy, kun toimenpide keventää tuensaajayrityksen kustannuksia ja vahvistaa siten sen asemaa muihin, kilpaileviin yrityksiin verrattuna (ks. vastaavasti asia 730/79, Philip Morris v. komissio, tuomio 17.9.1980, Kok. 1980, s. 2671, Kok. Ep. V, s. 313, 11 kohta ja asia 259/85, Ranska v. komissio, tuomio 11.11.1987, Kok. 1987, s. 4393, 24 kohta).

132 Käsiteltävänä olevassa asiassa koordinointikeskuksille myönnetyt edut vääristivät kilpailua näiden keskusten ja rahoitus- ja sijoitusalan, tietojenkäsittelyn ja työvoiman hankinnan alalla palveluja tarjoavien yritysten välillä siten, että konserniin kuuluvien yritysten kannalta on houkuttelevampaa turvautua näiden keskusten tarjoamiin palveluihin.

133 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 320 kohdassa, kysymyksessä oleva verojärjestelmä vaikuttaa väistämättä kilpailuun juuri sen vuoksi, että koordinointikeskuksen luoneilla monikansallisilla konserneilla on niin laaja toimintakenttä.

134 Kyseinen järjestelmä vaikuttaa väistämättä jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, koska koordinointikeskuksen perustajia ovat sellaiset monikansalliset yritykset, jotka ovat sijoittautuneet ainakin neljään valtioon.

135 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että koordinointikeskusten verojärjestelmä täyttää EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut edellytykset. Näin ollen on hylättävä kanneperuste, jonka mukaan kyseistä artiklaa on rikottu.

– Perustelujen puutteellisuutta koskeva kanneperuste

136 Forum 187 väittää pääasiallisesti, että komissio ei ole selittänyt syitä, jotka saivat sen peruuttamaan aiemmat päätöksensä.

137 Tältä osin on todettava, että vaikka EY 253 artiklassa määrätyn yhteisön toimenpiteen perustelujen on oltava kyseessä olevan toimenpiteen luonteen mukaisia ja niistä on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmettävä riidanalaisen toimenpiteen tehneen yhteisön toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, ja siten, että toimivaltainen tuomioistuin voi valvoa toimenpiteen laillisuutta (asia 1/69, Italia v. komissio, tuomio 9.7.1969, Kok. 1969, s. 277, 9 kohta

ja asia C-310/99, Italia v. komissio, tuomio 7.3.2002, Kok. 2002, s. I-2289, 48 kohta), komissiolle ei voida asettaa velvollisuutta ilmoittaa syitä, joiden vuoksi se on arvioinut kysymyksessä olevaa järjestelmää eri tavoin aiemmissa päätöksissään. Valtiontuen käsitettä sovelletaan objektiiviseen tilanteeseen, joka arvioidaan ajankohtana, jolloin komissio tekee päätöksensä.

138 Näin ollen kanneperustetta, jonka mukaan perustelut ovat puutteelliset, ei voida hyväksyä, ja Forum 187:n vaatimus riidanalaisen päätöksen kumoamisesta siltä osin kuin siinä luokitellaan riidanalaiset toimenpiteet yhteismarkkinoille soveltumattomiksi valtiontuiksi on hylättävä.

Belgian kuningaskunnan ja Forum 187:n vaatimukset riidanalaisen päätöksen osittaisesta kumoamisesta

139 Belgian kuningaskunta, joka vaatii riidanalaisen päätöksen kumoamista siltä osin kuin siinä ei mahdollisteta edes väliaikaisesti sellaisten koordinointikeskusten lupien uudistamista, jotka saivat etuja kyseisen järjestelmän perusteella 31.12.2000 ja joiden luvan voimassaoloaika päättyy ennen 31.12.2010, esittää neljä kanneperustetta, joiden mukaan EY 88 artiklaa on rikottu, luottamuksensuojan periaatetta ja yhdenvertaisuusperiaatetta on loukattu ja perustelut ovat puutteelliset.

140 Forum 187, joka vaatii saman päätöksen kumoamista siltä osin kuin siinä ei ole säädetty asianmukaisista siirtymätoimenpiteistä niiden keskusten osalta, joiden luvan voimassaoloaika päättyy 17.2.2003 ja 31.12.2004 välisenä aikana, esittää kaksi kanneperustetta, joiden mukaan luottamuksensuojan periaatetta on loukattu ja perustelut ovat puutteelliset.

Luottamuksensuojan periaatteen loukkaaminen

– Asianosaisten lausumat

141 Belgian kuningaskunta väittää, että vaikka komissio on perustanut päätöksensä käytännesääntöihin ja Ecofin-neuvoston selvityksiin myöntäessään koordinointikeskuksille, joilla oli voimassa oleva lupa, oikeuden hyötyä siitä 31.12.2010 saakka, se ei ole noudattanut kaikkia neuvoston kannanottoja ja erityisesti 26. ja 27.11.2000 päivättyä muistiota, jonka mukaan kyseinen verojärjestelmä pidetään voimassa kaikkien kyseessä olevien keskusten osalta 31.12.2005 asti.

142 Se väittää myös, että tämän neuvoston kannanoton vuoksi Belgian valtiovarainministeri on virallisesti ilmoittanut 20.12.2000 Belgian edustajainhuoneelle tästä mahdollisuudesta uudistaa lupia 31.12.2005 eli siihen ajankohtaan saakka, jonka komissio esitti 11.7.2001 antamassaan ehdotuksessa aiheellisista toimenpiteistä.

143 Belgian kuningaskunta huomauttaa myös, että koska koordinointikeskukset voivat pitää luvan uudistamista automaattisena, jos asetetut edellytykset täyttyivät, keskukset, joiden luvan voimassaoloaika päättyi samaan aikaan kun komission päätös annettiin tiedoksi, saattoivat perustellusti uskoa, että niiden lupa uudistettaisiin. Se korostaa, että riidanalaisen päätöksen tiedoksiantoon saakka se ja kysymyksessä olevat keskukset eivät voineet tietää, että komissio päättäisi lopettaa lupien uudistamisen juuri kyseisenä ajankohtana.

144 Forum 187 väittää, että kun otetaan huomioon komission aiemmat päätökset, koordinointikeskukset voivat legitiimisti luottaa siihen, että niillä oli oikeus edelleen saada lupa.

145 Se väittää myös, että keskukset, joiden luvan voimassaolo päättyi vuosina 2003 ja 2004, olisivat tarvinneet kahden vuoden siirtymäajan uudelleenjärjestelyä ja tarvittaessa Belgiasta pois muuttoa varten. Se riitauttaa perusteet, joihin komissio on vedonnut siirtymätoimenpiteistä kieltäytymiseksi.

146 Komissio ei hyväksy mitään näistä väitteistä ja toteaa, että se on myöntänyt, että keskuksilla oli komission aiempien päätösten perusteella syntynyt perusteltu luottamus kysymyksessä olevaan järjestelmään ja että tämän vuoksi se otti käyttöön siirtymäajan, joka päättyi viimeistään 31.12.2010 ja jota sovellettiin keskuksiin, joilla oli lupa ajankohtana, jolloin riidanalainen päätös annettiin tiedoksi.

– Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

147 Yhteisöjen tuomioistuin on toistuvasti katsonut, että mahdollisuus vedota luottamuksensuojan periaatteeseen on kaikilla henkilöillä, joille toimielimen toiminnan vuoksi on syntynyt perusteltuja odotuksia. Tämän periaatteen loukkaamiseen ei sitä vastoin voida vedota, jollei yhteisön toimielin ole antanut asiassa täsmällisiä vakuutteluja (asia C-506/03, Saksa v. komissio, tuomio 24.11.2005, 58 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa). Samoin silloin, kun huolellinen ja järkevä taloudellinen toimija voi ennakoida sellaisen yhteisön toimenpiteen toteuttamisen, joka voi vaikuttaa sen etuihin, se ei voi vedota luottamuksensuojan periaatteeseen, kun tällainen toimenpide toteutetaan (asia 265/85, Van den Bergh en Jurgens ja Van Dijk Food Products Lopik v. komissio, tuomio 11.3.1987, Kok. 1987, s. 1155, 44 kohta).

148 Tämän osalta on lisäksi todettava, että vaikka yhteisö olisikin saanut aikaan sellaisen tilanteen, jonka perusteella saattaa syntyä perusteltu luottamus, pakottava yleinen etu voi estää sen, että asiassa päätettäisiin siirtymätoimenpiteistä sellaisten tilanteiden varalta, jotka ovat tosin syntyneet ennen uuden säädöksen voimaantuloa mutta jotka eivät ole vielä päättyneet (ks. asia C-183/95, Affish, tuomio 17.7.1997, Kok. 1997, s I-4315, 57 kohta).

149 Yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin katsonut myös, että koska pakottava yleinen etu ei muuta edellyttänyt, komissio on, jättäessään toteuttamatta asetuksen kumoamiseen yhteydessä siirtymätoimenpiteet, joilla toimijan perusteltuna pidettävää luottamusta yhteisön säännöstöön olisi suojattu, rikkonut ylemmäntasoista oikeussääntöä (ks. vastaavasti asia 74/74, CNTA v. komissio, tuomio 14.5.1975, Kok. 1975, s. 533, Kok. Ep. II, s. 469, 44 kohta).

150 Ensiksi on tutkittava, ovatko neuvoston 26. ja 27.11.2000 esittämät päätelmät sekä komission aiheellisia toimenpiteitä koskevat ehdotukset voineet synnyttää luottamuksen kysymyksessä olevan järjestelmän voimassa pitämiseen ainakin 31.12.2005 saakka.

151 Asiakirja-aineistosta ilmenee, että neuvoston päätelmät ilmaisevat poliittista tahtoa ja että ne eivät sisältönsä vuoksi voi tuottaa oikeusvaikutuksia, joihin oikeussubjektit voisivat vedota yhteisöjen tuomioistuimessa. Nämä päätelmät eivät voi myöskään missään tapauksessa sitoa komissiota sen käyttäessä omaa toimivaltaansa, joka sille annetaan perustamissopimuksessa valtiontukien alalla. Tästä seuraa, että Belgian hallitus ei voi perustellusti väittää, että nämä samat päätelmät olisivat voineet olla perustana vakuutteluille siirtymätoimenpiteiden saamisesta.

152 Samoin on koordinointikeskusten osalta, joiden oletetaan tietävän, mikä on komission toimivalta, minkä vuoksi ne eivät voi vedota neuvoston 26. ja 27.11.2000 tekemiin päätelmiin komissiota vastaan.

153 Komission Belgian kuningaskunnalle tiedoksi antamat ehdotukset aiheellisista toimenpiteistä eivät missään tapauksessa voi olla luottamuksen perustana, koska ne ovat olennainen osa muodollista tutkintamenettelyä ja koska valtio voi kieltäytyä niistä, kuten käsiteltävänä olevassa tapauksessa.

154 Tästä seuraa, etteivät Belgian kuningaskunta ja Forum 187 voi vedota luottamukseen siltä osin, että järjestelmä pidettäisiin voimassa ainakin 31.12.2005 saakka.

155 Toiseksi on kiistatonta, että komissio on vuosina 1984 ja 1987 tekemillään päätöksillä ja 24.9.1990 antamallaan vastauksella saanut aikaan luottamuksen siihen, että kysymyksessä olevaan järjestelmään ei sisältynyt tukea.

156 Kiistatonta on myös, että

– vaikka kysymyksessä olevassa järjestelmässä määrätään kymmenen vuoden luvan myöntämismenettelystä, tämän luvan uudistaminen, vaikka se ei olekaan automaattista, on saman menettelyn alaista, ja uudistaminen voi tapahtua vaikeuksitta, kun vaaditut objektiiviset edellytykset edelleen täyttyvät

– uudistamisten lukumäärää ei myöskään ole määritelty kansallisessa lainsäädännössä

– kun kansalliset viranomaiset eivät olleet käyttäneet harkintavaltaa, koordinointikeskukset, jotka haluavat uudistaa luvan, saattoivat järkevästi katsoa, että uudistamiselle ei ole mitään estettä.

157 Se komission mainitsema seikka, että Belgian viranomaiset olivat vähentäneet kysymyksessä olevan järjestelmän tuottamia etuja ottamalla käyttöön esimerkiksi työntekijöiden määrään perustuvan vuotuisen veron, ei aseta kyseenalaiseksi arviota tämän järjestelmän jatkumisesta koordinointikeskusten osalta. Asian käsittelyssä ilmi tulleen perusteella ei vaikuta siltä, että muutokset, jotka järjestelmään tehtiin kuninkaan päätöksellä nro 187, olisivat olleet olennaisia siten, että ne olisivat muuttaneet sitä perusteellisesti.

158 Tästä seuraa, että vuosina 1984 ja 1987 tekemillään päätöksillä ja 24.9.1990 antamallaan vastauksella komissio antoi koordinointikeskuksille, joilla oli 31.12.2000 voimassa oleva lupa, aiheen luottaa siihen, etteivät perustamissopimuksen säännöt estä niiden lupien uudistamista.

159 Kolmanneksi on tutkittava, onko tällä perusteella syntynyt luottamus perusteltu.

160 Komissio katsoo, että koordinointikeskukset eivät voi vedota perusteltuun luottamukseen kysymyksessä olevan järjestelmän pysyvyydessä, koska niillä oli tiedossaan joukko seikkoja, joiden perusteella ne tiesivät, että järjestelmää ei pidettäisi voimassa.

161 Vaikka oletettaisiin, että seikat, joihin komissio tässä yhteydessä vetoaa, voisivat horjuttaa koordinointikeskusten luottamusta siihen, että näitä keskuksia koskeva järjestelmä on yhteensopiva perustamissopimuksen sääntöjen kanssa, keskukset saattoivat joka tapauksessa olettaa, että päätöksessä, jossa komissio peruuttaa aiemman kantansa, annetaan niille riittävästi aikaa, jotta ne voivat ottaa tämän kannan muutoksen tosiasiallisesti huomioon.

162 Tämän osalta on huomattava, että aika, joka kului muodollisen tutkimusmenettelyn avaamista koskevan päätöksen julkaisemisajankohdan eli 20.6.2002 ja riidanalaisen päätöksen tekemisajankohdan eli 17.2.2003 välillä oli riittämätön, jotta keskukset olisivat voineet ottaa huomioon mahdollisuuden, että päätöksellä lakkautettaisiin kysymyksessä oleva järjestelmä. Kuten edellä on todettu, kyseinen järjestelmä on verojärjestelmä, jonka nojalla annettiin lupa kymmeneksi vuodeksi ja johon liittyy kirjanpitotoimenpiteitä, rahoituspäätöksiä ja taloudellisia päätöksiä, joita harkitseva taloudellinen toimija ei voi tehdä niin lyhyessä ajassa.

163 Näin ollen koordinointikeskuksilla, joiden luvan uudistamishakemus oli vireillä riidanalaisen päätöksen tiedoksiantoajankohtana tai joiden lupa päättyi samaan aikaan kun päätös annettiin tiedoksi tai pian tämän jälkeen, saattoi perustellusti olla perusteltu luottamus siihen, että kyseisen päätöksen seurauksiin sopeutumista varten myönnettäisiin kohtuullinen siirtymäaika. Tältä osin ilmaus "pian tämän jälkeen" on ymmärrettävä siten, että sillä tarkoitetaan ajankohtaa, joka on niin pian riidanalaisen päätöksen tiedoksiantamisen ajankohdan jälkeen, että kysymyksessä olevilla koordinointikeskuksilla ei ole käytettävissään riittävää aikaa sopeutua kysymyksessä olevan järjestelmän muutoksiin.

164 Neljänneksi on varmistuttava siitä, että käsillä ei ole mitään sellaista pakottavaa yleistä intressiä, joka voisi ohittaa kysymyksessä olevien koordinointikeskusten intressin saada tällainen siirtymäaika.

165 On todettava, että komissio ei ole näyttänyt toteen, millä tavoin tällaisen siirtymäajan myöntäminen olisi yhteisön intressin vastaista. Toisaalta komission kanta on epäyhtenäinen, koska se sallii niiden lupien, jotka ovat voimassa päätöksen tiedoksiantoajankohtana, voimassa pitämisen aina 31.12.2010 saakka, kun sitä vastoin se epää siirtymäajan kokonaan niiltä koordinointikeskuksilta, joiden luvan uudistamista koskeva hakemus oli vireillä ajankohtana, jolloin riidanalainen päätös annettiin tiedoksi, tai joiden luvan voimassaolo päättyi samaan aikaan kun kyseinen päätös annettiin tiedoksi tai pian tämän jälkeen.

166 Sen lisäksi, että komissio on myöntänyt päätöksessään, että koordinointikeskukset ovat tehneet huomattavia investointeja ja pitkäaikaisia sitoumuksia, on todettava, että riidanalaisen päätöksen tekohetkellä ei ollut olemassa mitään korvaavaa tai muuttavaa järjestelmää.

167 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että kanneperuste, jonka mukaan luottamuksensuojan periaatetta on loukattu, on perusteltu.

Yhdenvertaisuusperiaatteen loukkaaminen

168 Belgian kuningaskunta väittää, että komission päätös merkitsee perusteetonta syrjintää toisaalta niiden koordinointikeskusten, joiden lupa on uudistettu hieman ennen päätöksen tekemistä ja jotka hyötyvät järjestelmästä 31.12.2010 asti, ja toisaalta niiden keskusten välillä, joiden lupa päättyy tämän päätöksen tiedoksi antamisen jälkeen ja joihin ei sovelleta mitään siirtymätoimenpiteitä.

169 Komissio kiistää tämän väitteen ja toteaa, että koska kaikille koordinointikeskuksille on myönnetty lupa kymmeneksi vuodeksi ja koska ne voivat hyötyä koko lupakaudesta, ne ovat samassa asemassa.

170 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan yleinen yhdenvertaisuusperiaate edellyttää, että toisiinsa rinnastettavia tapauksia ei kohdella eri tavalla ja että erilaisia tapauksia ei kohdella samalla tavalla, ellei tällaista eroa voida

objektiivisesti perustella (yhdistetyt asiat 66/79, 127/79 ja 128/79, Salumi ym., tuomio 27.3.1980, Kok. 1980, s. 1237, 14 kohta; asia C-14/01, Niemann, tuomio 6.3.2003, Kok. 2003, s. I-2279, 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

171 Kun otetaan huomioon tämän tuomion 167 kohdassa esitetty päätelmä, riidanalainen päätös johtaa koordinointikeskusten erilaiseen kohteluun, sillä kaikki nämä keskukset saattoivat perustellusti luottaa siihen, että kohtuullinen siirtymäaika myönnettäisiin.

172 Riippuen siis siitä, onko lupa viimeksi uudistettu vuosina 2001 ja 2002 vai päättyykö sen voimassaolo samaan aikaan kun riidanalainen päätös annettiin tiedoksi tai pian tämän jälkeen, kysymyksessä olevasta järjestelmästä hyötyminen päättyy eri ajankohtana siten, että ensiksi mainittujen osalta tämä ajankohta on 31.12.2010, kun taas viimeksi mainittujen osalta ei ole säädetty siirtymäaikaa.

173 Tästä seuraa, että komissio on loukannut yleistä yhdenvertaisuusperiaatetta, koska se ei ole määrännyt siirtymätoimenpiteistä niiden koordinointikeskusten osalta, joiden luvan voimassaolo päättyi samaan aikaan kun riidanalainen päätös annettiin tiedoksi tai pian tämän jälkeen.

174 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että riidanalainen päätös on kumottava siltä osin kuin siinä ei säädetä siirtymätoimenpiteistä niiden koordinointikeskusten osalta, joiden luvan uudistamista koskeva hakemus oli vireillä riidanalaisen päätöksen tiedoksiantoajankohtana tai joiden luvan voimassaolo päättyi samaan aikaan kun riidanalainen päätös annettiin tiedoksi tai pian tämän jälkeen.

175 Koska kanne on hyväksytty, muita kanneperusteita ei ole tarpeen tutkia.

Oikeudenkäyntikulut

176 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi, yhteisöjen tuomioistuin voi työjärjestyksensä 69 artiklan 3 kohdan mukaan kuitenkin määrätä oikeudenkäyntikulut jaettaviksi asianosaisten kesken.

177 Koska Belgian kuningaskunta on vaatinut, että komissio velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, ja koska komissio on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut asioissa C-182/03 ja C-182/03 R.

178 Koska Forum 187 on vaatinut, että komissio velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, ja koska komissio on hävinnyt asian osittain, se on velvoitettava korvaamaan puolet Forum 187:n oikeudenkäyntikuluista asiassa C-217/03 ja kaikki Forum 187:n oikeudenkäyntikulut asiassa C-217/03 R.

179 Sitä vastoin koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on velvoittanut Forum 187:n korvaamaan oikeudenkäyntikulut edellä mainitussa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antamaan määräykseen johtaneessa asiassa Forum 187 vastaan komissio, on hylättävä Forum 187:n vaatimus siitä, että komissio on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut tässä oikeudenkäynnissä.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

1) **Valtiontukiohjelmasta, jonka Belgia on toteuttanut Belgiassa sijaitsevien koordinointikeskusten hyväksi, 17 päivänä helmikuuta 2003 tehty komission päätös 2003/757/EY kumotaan siltä osin kuin siinä ei säädetä siirtymätoimenpiteistä niiden koordinointikeskusten osalta, joiden luvan uudistamista koskeva hakemus oli vireillä riidanalaisen päätöksen tiedoksiantoajankohtana tai joiden luvan voimassaolo päättyi samaan aikaan kun riidanalainen päätös annettiin tiedoksi tai pian tämän jälkeen.**

2) **Forum 187 ASBL:n kanne hylätään muilta osin.**

3) **Euroopan yhteisöjen komissio velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut asiassa C-182/03 ja puolet Forum 187 ASBL:n oikeudenkäyntikuluista asiassa C-217/03.**

4) **Euroopan yhteisöjen komissio velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut asioissa C-182/03 R ja C-217/03 R.**

Allekirjoitukset